

VOORWOORD

BIJZONDERE LINKSPOTEN

Linkspoten hebben iets bijzonders, ze hebben meer aanzien in het voetbal dan rechtspoten. Zelf was ik ook een linkspoot, waaruit blijkt dat er ook huis-tuin-en-keuken linkspoten bestaan. Ik ken mijn beperkingen, van mij gingen er als voetballer dertien in een dozijn. Desondanks betrapte ik mijn trainer bij Haarlem, Barry Hughes, op een legendarische uitspraak. Hij zei ooit in een interview, dat ik met mijn linkerbeen een blik erwtensoep kon openen. En daar was geen speld tussen te krijgen. Ik heb met goede aanvallers gespeeld, met mijn linkerbeen legde ik de ballen precies op de stropdas van Dick Nanninga, Oekie Hoekema, Johan Zuidema en Willy Brokamp. Danny Hoekman was ook een linkspoot bij NEC, een speler met iets extra's, al zaten ernstige blessures zijn carrière ietwat in de weg. Daarom is het zo leuk dat hij een boek schreef over de magie van linkspoten, die creatiever en flamboyanter zijn dan hun collega's op rechts en ze hebben tevens meer charisma.

In de jaren zestig was je voor The Beatles of The Rolling Stones en voor Coen Moulijn of Piet Keizer. Je was niet voor Sjaak Swart of Henk Wery, omdat zij slechts rechtspoten waren. Ferenc Puskas had een verwoestend schot in zijn linkerbeen, Lionel Messi kan met zijn linkerbeen toveren in een kleine ruimte, terwijl Wolfgang Overath en Omar Sivori klassieke spelbepalers waren. Roberto Carlos was een verdediger met een begenadigd linkerbeen, dat geldt overigens ook voor Frank de Boer. Hristo Stoichkov was de linkspoot met het korte lontje, terwijl Mohamed Salah de veel scorende linkspoot is. Dat geldt in extreme mate voor Erling Haaland, hij is de ultieme topscorer

met zijn linkerbeen. En linkspoot Diego Maradona wordt door veel voetbalkenners nog steeds als de beste voetballer ter wereld gezien.

Daar ben ik het niet mee eens, want ik denk dat Johan Cruijff niet te overtreffen is als voetballer en leider, in het veld en in de kleedkamer. Dat hij een rechtspoot was, zien we even door de vingers. Voor Willem van Hanegem was de aanwezigheid van generatiegenoot Johan Cruijff frustrerend. Door de extreme kwaliteiten van de Ajacied kreeg hij nooit de waardering die hij verdiende. Hij was een echte Nummer 10, altijd aanspeelbaar en hij leed zelden balverlies. Hij kon ook nog verdedigen en goed koppen en hij was vooral een 'character'. Ook buiten het veld en in de media was en is Willem van Hanegem een unieke persoonlijkheid. Ik lees nog steeds trouw zijn column en ik ben het bijna altijd met hem eens. De Kromme was een wereldster, maar had de pech dat hij altijd in de schaduw van Johan Cruijff opereerde. Nummer 14 had overigens wel veel respect voor de Feyenoorder. 'Als ik niet in vorm ben, speel ik slecht', zei hij ooit. 'Willem van Hanegem heeft dan het karakter en de kracht om de beuk erin te gooien, waardoor hij toch nog belangrijk is voor het elftal.' Ik ben het dan ook roerend eens met de auteur van dit boek. Willem van Hanegem is de beste linkspoot die het vaderlandse voetbal voortbracht.

Johan Derksen

In het voetbal is het een nagenoeg vaststaand feit dat keepers en linkspoten aparte jongens zijn in de selectie. Keepers worden vaak ‘gek’ genoemd, linkspoten geniaal, creatief, wispelturig, eigenzinnig en soms moeilijk te begrijpen of controleerbaar. Spelers met een bijzondere gebruiksaanwijzing.

In het boek ‘11 unieke linkspoten van Oranje’ passeren de grootste linkse iconen van het Nederlands voetbal na intrede van het betaald voetbal de revue. Elk met zijn eigen beschrijving of beter gezegd: handleiding. De linksbenige voetballer is in een selectie altijd in de minderheid. Je bent als trainer spekkoper als je vijf of meer spelers in je elftal hebt met een linkerbeen. Het is eerder uitzondering dan regel.

Een linkspoot heeft vaak meer in huis dan zijn rechtsbenige elftalgenoot. Ze zijn sprankelender, verrassender en creatiever dan rechtspoten. Internationaal kennen we Maradona, Rivelino, Rivaldo, Giggs, Messi en Yamal. De laatste twee schitteren met hun gouden linker vanaf rechts, net als onze Arjen Robben. In Nederland hadden we verder onder andere de linksbuitens Rensenbrink, Keizer, Moulijn, middenvelder Van Hanegem en centrumspits Van Persie. Allen voorzien van een geniaal linkerbeen. Zij konden met hun creatieve linkervoet een wedstrijd met één briljante ingeving openbreken. Rechtsbenige voetballers zijn vaak de dienende speler. De onmisbare huisschilders die schuren, gronden en lakken. De linkspoten zijn de Rembrandts in een elftal. Met hun sierlijke techniek laten zij de toeschouwers smullen.

In elke sport is links in de minderheid. In het tennis, golf of hockey. In het veldhockey heb je louter sticks voor rechtshandigen. In golf is slechts ongeveer 7,5 procent linkshandig. Hun korte spel is verfijnder dan dat van een rechtshandige. En in het topvoetbal is 22 procent linksbenig. Door dit beperkte aanbod in volkssport nummer 1 is de linker centrale verdediger vaak noodgedwongen rechtsbenig. Inschuivend en opbouwend is hij begrensd, vooral als hij de rechterkant van het speelveld moet bereiken.

Een linkspoot op sommige posities in je elftal is een must. Speel als linksbuiten maar eens met een rechtspoot als linkervleugelverdediger. Hij oriënteert zich het grootste deel van de wedstrijd voor jou aan de verkeerde kant. Kortom: je medespeler schakelt jou meer uit dan je directe tegenstander. Jouw rechtsbenige teamgenoot denkt te rechtsbenig. Je komt als 'grillige' buitenspeler nog minder in het spel voor.

Johan Cruijff was gek van linksbenige spelers. Hij had daar een zwak voor. Ze hebben iets exceptioneels. Neem de linksbuiten, hij is toch anders dan de rechtspoot aan de rechterkant. Vaak wordt hij als linkspoot verketterd en uitgefloten. Tot dat ene magische moment, dan wordt hij na afloop op handen gedragen. Bovendien voelen linkspoten elkaar intuïtief beter aan. Onderzoek heeft aangetoond dat de rechterhersenhelft bij linksbenige spelers het brein anders aanstuurt. Niet per se beter, wel anders. Creatiever!

Dat er steeds meer rechtspoten op links spelen is een duidelijke trend. Het aantal linkspoten in een selectie is nu eenmaal schaars. Dat is een belangrijke oorzaak. Maar ligt het misschien ook aan de manier van

scouten, de wijze van opleiden, of is het de filosofie van de coaches? Behoort de creatieveling inmiddels tot een uitstervend ras?

Steeds vaker kiezen trainers voor een rechtspoot op links. Louter breed en diep aan de linkerkant, wachtend op de actie richting de achterlijn is er niet meer bij. Ze opteren liever voor een rechtsbenige op links, bij voorkeur meer vanaf de binnenkant van de aanval. Met als een belangrijke taak in dienst spelen van het elftal. Minder risicovol en minder defensief kwetsbaar. Vroeger heette die zone 'linksbinnen'. Tegenwoordig is de term 'half spaces' populair.

Linkspoten hebben allemaal hun eigenaardigheden. Sommigen zijn extravert, anderen introvert. Maar vrijwel allemaal zijn ze nukkig en onvoorspelbaar voor het team, trainer, publiek en de media. Ook nemen ze een trainer minder vaak serieus. Ze geloven meer in zichzelf en hun intuïtie in plaats van de voor hen onzinnige, uitgestippelde tactiek. Het beste kun je ze als coach met rust laten. Geef ze vooral niet te veel opdrachten mee. Ze hebben geen trainer nodig, ze zien dingen die anderen vaak niet waarnemen of kunnen bedenken.

'Elf unieke linkspoten van Oranje', verkozen uit de periode na intreding van het betaalde voetbal in 1954, is samengesteld op basis van een grootschalige landelijke enquête onder sportjournalisten, trainers, scouts, ex-collega's, voetbalmakelaars en voetballiefhebbers. In willekeurige volgorde worden ze aan u voorgesteld. Het overzicht van de beste elf, aangevuld met een reservelijst, treft u aan in het laatste hoofdstuk.

De nummer 1 is onomstreden. Met 68 procent van de stemmen won hij met een straatlengte de verkiezing van de beste Nederlandse linkspoot ooit. Verder komen spelers voorbij die net niet tot de eerste elf behoren: een verrassend lijstje. Als voorlaatste hoofdstuk is er aandacht voor bijzondere linkspoten die in de knop gebroken zijn.

Veel leesplezier!

Danny Hoekman

Kampioenschap van 2004 in Portugal leek het Nederlands elftal op weg naar een zege op Tsjechië, totdat bondscoach Dick Advocaat besloot om uitblinker Arjen Robben te wisselen. Zonder de aanvaller verspeelde Oranje een voorsprong van 2-1. Advocaat zag de Tsjechen na zijn veelbesproken wissel sterker worden en zelfs nog de winst pakken. Toen Van Hanegem een dag later tijdens de persconferentie de vraag kreeg hoe hij de volgende keer als assistent zou reageren wanneer Advocaat nogmaals zo'n wissel wilde doorvoeren, antwoordde hij: 'Dan sla ik hem neer.' De vriendschap die ontstond tijdens hun gezamenlijke voetbalperiode eind jaren zeventig in Amerika was plotsklaps voorbij. Willem wilde op een grappige manier duidelijk maken dat hij het niet met de Robben-wissel van zijn vroegere ploeggenoot eens was. Voor bondscoach Dick Advocaat was dat een brug te ver.

Als coach van FC Utrecht weigerde hij na de wedstrijd de pers te woord te staan. Hij had geen zin in die onzin. 'Vragen beantwoorden van knapen die net van de school voor journalistiek kwamen, dat was niets voor Willem', weet Johan Derksen, voormalig hoofdredacteur van het weekblad Voetbal International. Bij FC Utrecht waren ze er niet blij mee dat assistent John van Loen na afloop bij de persconferentie moest komen opdraven. 'Willem kon dat maken, alleen hij komt ermee weg', vertelde Hans Kraay sr. met een glimlach rond zijn mond in de televisiedocumentaire 'De kuren van een knuffelbeer.'

Die knuffelbeer met het hart op de tong werd in Utrecht ontslagen nadat hij clubeigenaar Frans van Seumeren een duikboot noemde die alles wilde bepalen zonder dat de ondernemer, die als directeur van een bergingsbedrijf onder meer verantwoordelijk was voor het bergen van de Russische onderzeeër Koersk, ook maar enige voetbalkennis

had. Van Hanegem maakte niet altijd vrienden, omdat hij van zijn hart nooit een moordkuil maakte. Als men aan Willem vroeg wat hij had opgestoken tijdens de trainerscursus, zei hij zonder een seconde na te denken: 'Een sigaret!' En die opmerking werd hem door zijn docent Foppe de Haan niet in dank afgenomen.

De tweeënvijftigvoudige international moest niets hebben van die wijsneuzen: 'Ik breng wat praktijkervaring mee. Volgens de heren in Zeist is dat niet voldoende, maar ik kan alles op het veld voordoen. Dat lijkt me nog altijd beter dan een demonstratie op een schoolbord. Het voetbal gaat kapot aan al die gasten die zo goed kunnen praten.' Later haalde Van Hanegem toch de benodigde diploma's. Willem begint met een opstelling van voor naar achter. Het is in het voetbal gebruikelijk om vanuit de achterste linie te beginnen. In de visie van Van Hanegem niet. Als hij een opstelling bedenkt, begint de liefhebber van dominant voetbal met de voorhoede en zo bouwt hij zijn eerste elf op. 'Ik begin altijd voorin. Het uitgangspunt is dat je met drie aanvallers voetbalt en de bal zo snel mogelijk naar voren probeert te spelen. Dan is het een vereiste dat je achterste lijn op of dicht bij de middenlijn verdedigt. Het gaat mij niet alleen om driehoekjes. De afstanden moeten kloppen, daar gaat het om. Als de afstanden goed zijn, heb je altijd twee mogelijkheden om de bal door te spelen. Daarvoor moet je achterin met vier man spelen en niet met vijf. Ik zou niet weten wat daar zo bijzonder aan is. Zo is het spel toch al honderd jaar?'

Plezier, durf en zelfvertrouwen. Dat zijn de kernwoorden in de aanpak van Willem. En niet geheel toevallig begrippen van zijn voormalige coach Ernst Happel. De Oostenrijker is, met 'Generaal' Rinus Michels, een van de weinige coaches die hij serieus nam. 'Ik vind het altijd leuk

om te ontdekken of sommige spelers niet meer kunnen dan iedereen denkt. Over Uli van Gobbel werd gezegd dat hij een blind paard was. Dus Uli moest weg, want hij kon niks. Maar ik vond het een goede speler, die meer zag dan de meeste mensen dachten. Ik heb hem tijdens trainingen een halfjaar achter zijn voddën gezeten. Totdat 'ie op een gegeven moment op mijn deur klopte en zei: "Trainer, heeft u een hekel aan mij?" Ik zei: "Ik heb helemaal geen hekel aan jou, ik mag je zelfs graag. Ik heb er een hekel aan als mensen zeggen dat jij blind bent." Hij moest van mij veel meer meedoen aan het spel. Dat pikte hij heel goed op. Hij ging als rechtsback niet alleen ballen over vijf of tien meter geven, ook crosspasses op linksbuiten Regi Blinker. Het was niet heel bijzonder, maar hij zag het wel. Twee maanden later speelde Van Gobbel in het Nederlands elftal.'

Zo geniet Willem in het huidige voetbal ook van Denzel Dumfries, de rechtsback van Internazionale en het Nederlands elftal. Dumfries is Ulrich van Gobbel 2.0: 'Het is toch geweldig om te zien, die gozer. Als je dan die kwibussen op tv ziet, die vinden dat hij niet in het Nederlands elftal hoort... Niet alleen nu, maar al jaren.' Waarom heeft Dumfries, geboren in Rotterdam, nooit voor Feyenoord gespeeld? 'Dat lag waarschijnlijk aan de trainer', oordeelt Van Hanegem. In plaats daarvan maakte Dumfries in 2014 de overstap van amateurclub Barendrecht naar Sparta. 'Bij Sparta vond ik hem goed. Toen heb ik het ook al vaak gezegd. Ik heb wel het gevoel dat zo'n prestatie als tegen Barcelona, toen hij twee keer scoorde én een assist gaf, hem niet meer lukt. Dit was echt ongelooflijk. Als ik naar hem kijk, vind ik dat hij een leuk koppie heeft. Maar als je die achter je aan hebt, is dat niet fijn. Hij doet denken aan een soort bulldog.'

Willem geniet nog meer van geniale linkspoten. In zijn tijd als voetballer in Nederland van Moulijn, Keizer en Rensenbrink. Internationaal van de Argentijnse Italiaan Sivori, de Brazilianen Rivelino en Gerson, de Duitser Overath en het Hongaarse fenomeen Puskas. Meer recent van Maradona en Messi. En in dezelfde Champions League-kraker waarin Dumfries uitblinkt, geniet Willem van het nieuwe wonderkind van het internationale voetbal: de linksbenige Lamine Yamal. 'Je ziet wat er gaat gebeuren. Voor hem is dat alleen maar leuk. Vier of vijf spelers van Inter staan om hem heen. En niemand pakt hem echt aan', kijkt Van Hanegem terug. 'Want iedereen wacht op elkaar en niemand doet wat. Het is zo mooi om te zien.'

En dan wordt al snel de vergelijking gemaakt tussen Yamal en Lionel Messi. 'Hij wordt beter dan Messi, denk ik. Messi krijgt alle ballen. Alle spelers geven de bal zo snel mogelijk aan hem. Het is niet dat elke bal naar Yamal gaat. Maar', zegt de linkspoot op leeftijd, 'hij wordt niet beter dan Maradona.' Voor Willem is dat uitgesloten, dat is en blijft de allergrootste ooit: 'Als je linkspoten laat spelen vanuit hun gevoel, dan zie je de mooiste dingen.'

De magie van het spel wordt negen van de tien keer gecreëerd door een linkspoot, ook al heb je er maar een in je elftal. Linksbenige voetballers hebben iets magisch, maar zijn vooral anders. In een sport waar het tegenwoordig alles draait om balbezit, systemen en patronen is 'anders' goud waard. Veel linkspoten spelen met een bepaalde flair en elegantie die soms grenst aan arrogantie. Ze weten wat ze kunnen en ze weten dat iedereen dat weet. Het verschil tussen een rechterbeen en een geniaal linkerbeen is niet de techniek, maar de houding. Het is zelfvertrouwen. Bij Van Hanegem kwam dat in elke wedstrijd naar voren.